

Paolo Cognetti

NIKOLI NA VRH

Himalajsko potovanje

Paolo Cognetti

NIKOLI NA VRH

Himalajsko potovanje

Prevedel Jernej Šček

UMco

Ljubljana 2023

Paolo Cognetti

NIKOLI NA VRH: HIMALAJSKO POTOVANJE

SENZA MAI ARRIVARE IN CIMA: VIAGGIO IN HIMALAYA

Copyright © Giulio Einaudi editore, Torino 2018

This edition published in agreement with the Proprietor through
MalaTesta Literary Agency, Milan.

© za Slovenijo UMco, 2023. Vse pravice pridržane.

Prevedel: Jernej Šček
Izdajatelj in založnik: UMco, d. d.
Zbirka 'S terena'

Odgovorni urednik: Samo Rugelj
Knjigo uredila: Renate Rugelj
Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba
Korektura: Irena Cerar in Gordana Granatir
Oblikovanje ovitka in postavitev: Aleš Cimprič
Sliki na naslovnici in ovitku: iStock
Tisk: Primitus, d. o. o.
Naklada: 400 izvodov, 1. natis
Ljubljana 2023

Questo libro è stato tradotto grazie a un contributo del Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale Italiano.
Knjiga je izšla s finančno podporo italijanskega Ministrstva za zunanje zadeve in mednarodno sodelovanje.

Knjižno delo je izšlo v okviru programa 2022, ki ga sofinancira
Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

V okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah so brez pisnega dovoljenja založbe prepovedani reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, v številni fotokopiranje, tiskanje in shranjevanje v elektronski obliki.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.131.1-992

COGNETTI, Paolo

Nikoli na vrh : himalajsko potovanje / Paolo Cognetti ; prevedel
Jernej Šček. - 1. natis. - Ljubljana : UMco, 2023. - (Zbirka S terena)

Prevod dela: Senza mai arrivare in cima
ISBN 978-961-7136-55-5
COBISS.SI-ID 126022403

UMco d.d., Leskoškova 12, 1000 Ljubljana, tel.: 01/ 520 18 39
e-naslov: bukla-urednistvo@umco.si, spletna stran: www.bukla.si

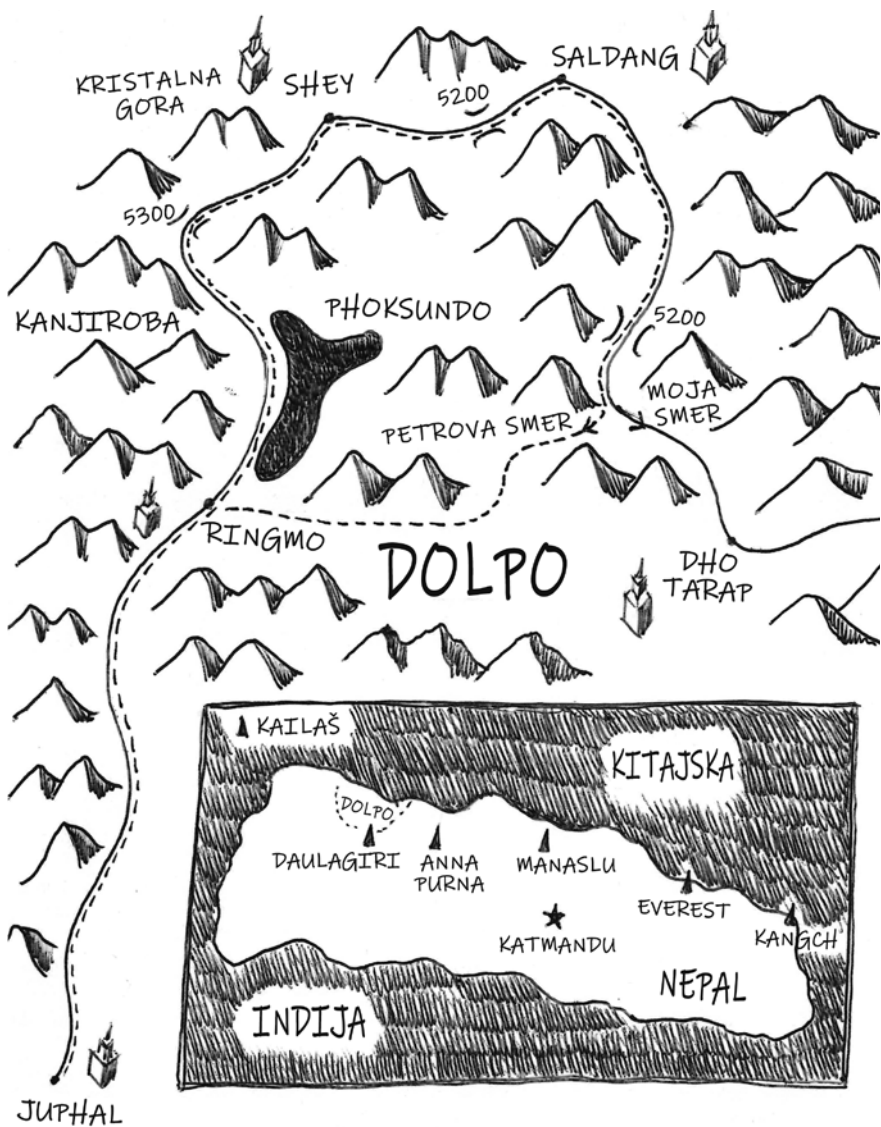
*Danes zjutraj
bi raje bil slikar
kot mojster besede.*

*V nebo se pnejo
orjaški rododendroni,
s širokim mahovnim objemom.*

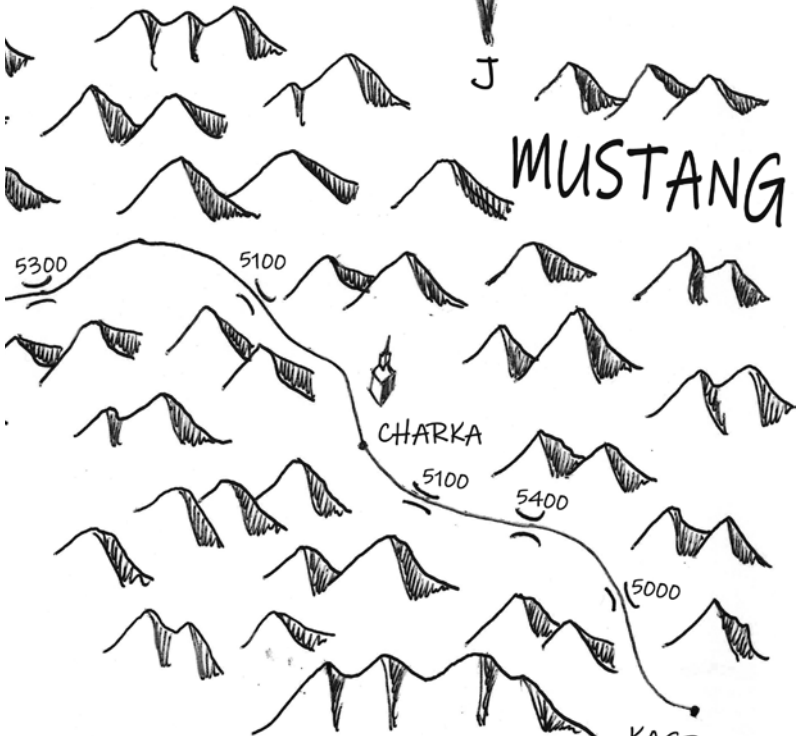
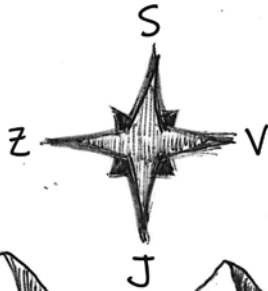
– TIZIANO TERZANI, *ZARIS NEKE USODE*

Vsebina

Uvod	13
Prvič: Ob reki navzgor	19
Drugič: Pod sveto goro	49
Tretjič: Po mejni dolini	85
Četrtrič: Skozi puščavo	103
Zahvale	129

TIBET

MUSTANG

CHARKA

DAULAGIRI

KAGBENI

NEPAL

NIKOLI NA VRH

Himalajsko potovanje

Uvod

BILO JE PROTI KONCU LETA dva tisoč sedemnajst, v štiridesetem letu mojega življenja, ko sem v dobri družbi odpotoval proti Dolpu, planotasti deželi na severozahodu Nepala, da bi prečkal pet tisoč metrov visoke prelaze na približno enomesečnem potovanju vzdolž tibetanske meje. Tibet je bil nedostopen cilj, pa ne zaradi težav z obmejnostjo: po kitajski zasedbi leta 1950, opustošenju, ki ga je v šestdesetih in sedemdesetih letih preteklega stoletja prineslo besnenje kulturne revolucije, ter neusmiljeni kolonizaciji s strani nove kapitalistične Kitajske je starodavno kraljestvo menihov, trgovcev in nomadskih pastirjev tako rekoč izginilo.

Ni pa izginil, vsaj tako so mi povedali, mali Tibet na nepalskih tleh, preživel po zaslugi bogsigavedi kakšne pozabe zgodovine. Dolpo je tudi na zemljevidih videti kot anomalija: tam kjer politični Nepal, ki se večinoma drži južnih bregov himalajske verige, prečka in prodira v

neskončnosti tibetanske planote, se dviga dežela, v celoti nad štiri tisoč metri, nedosegljiva za monsune in ceste, najbolj sušna in zakotna, najmanj poseljena v vsej državi. Morda bo od tam gori, sem pomišljal pri sebi, bolje videti Tibet, ki ga ni več in ki ga nihče od nas ne more več obiskati. Končno sem prišel na pot svojih štiridesetletnih sanj, ki je kot nalašč za poslovilni pozdrav drugemu izgubljenemu kraljestvu, ki mu pravimo mladost.

A to ni bil edini razlog za odhod. Prav tako odločilna je bila karavana, ki naj bi se ji pridružil. V Himalajo ne stopaj lahkonož: če hočeš prepotovati stotine kilometrov med neobljudenimi gorami, potrebuješ pravo odpravo z vodniki, nosači in mulami, tabor, ki ga zvečer postaviš in zjutraj razstaviš, in dobre sopotnike.

Od deveterice, s katero sem krenil na pot, naju je z Nicolo vezalo vznikajoče prijateljstvo. Pred kratkim sva se srečala, začutila mnogo podobnosti, drug drugemu bila eno samo presenečenje. Prepričana, da se prijateljstvo ne zgodi samo, da ga je treba postaviti na prave temelje, dograjevati z nepozabnimi podvigi za prihodnost. Nekega pomladnega dne sem mu po telefonu opeval Dolpo in vprašal: »Bi šel z mano?«

»Zakaj ne,« je pristal. Zdaj je že jesen, ne jaz ne on si nisva premislila.

Potem je bil tu Remigio, najdražji in najtežji prijatelj, kar sem jih dotlej imel. V desetletnem prijateljstvu ga nisem uspel premakniti iz gorske vasice, v kateri je bil rojen in vzgojen, jaz pa priseljen tja. Saj ne, da bi ga rad izkoreninil; želel sem skupaj podeliti nekaj drugačnega, namreč kraj, v katerem bi se oba počutila tujca, v odmaknjenosti, pustolovščini. V dolgih mesecih pregovarjanja, z mogočimi in nemogočimi tehnikami prepričevanja, nisem dosegel nič razen novih dvomov in pomislekov. Enkrat boleče koleno, drugič ni denarja, še avtomobil se je upiral. Ko sem se že vdal v to, da ga ne bo, se je pojavil na letališču.

»No, greš zraven?« sem dregnil.

»Tako nekako,« je skomignil z rameni.

Vedel sem, da v gorah hodimo sami, tudi ko smo v družbi, in vendar mi je odleglo, da si bom samoto delil s takšnimi sopotniki.

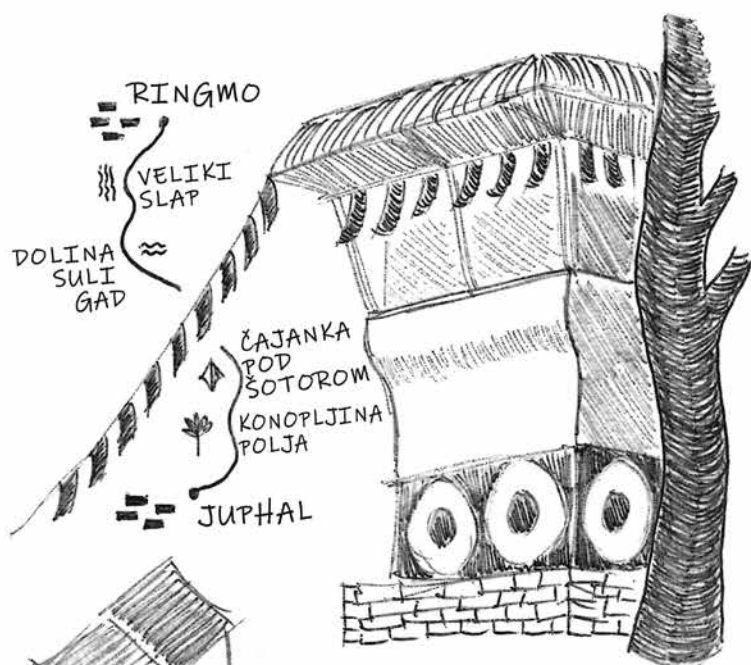
Na pot smo krenili v mladem oktobru, ko v Alpah že čakamo na prvi sneg, ter prileteli v razbeljeni in prašni Katmandu, ki je pravkar izplaval iz monsunskega obdobja. Od mojega zadnjega obiska je bilo kotlinsko mesto videti

še bolj razpaslo: novozgrajeni predmestni pasovi, barakarske četrti, stanovanjske sošeske, divji psi, opice, berači, mršavo govedo na ulicah, otročad. Od hindujskih in budističnih svetišč na trgu Durbar, poškodovanih ali do tal porušeni razvalin po potresu izpred dveh let, so ostali kupi ruševin in leseni oporniki, ki so podpirali, kar je še stalo zidov. Orjaški plakati so razglašali, da si kitajska vlada prizadeva za obnovo. Kitajska? Kaj za vruga iščejo Kitajci na osrednjem nepalskem trgu?

Od doma sem s sabo prinesel vročino, ki je dvigovala občutek zmedenosti; ko me je neka ženska prepričala, naj ji za sinka nakupim mleko v prahu, sem pustil, da me je s svojim trgovskim pajdašem oropala skoro vseh rupij. Mesarji so na uličicah razkazovali temnordeča bedra in krvaveče kozje glave, v tempeljčkih na uličnih vogalih so pobožnjaki puščali gniti cvetje in sadje. V turistični četrti Thamel, polni lomastečih skupin zahodnjakov, ki so odhajali na Everest ali vohljali za koticiki, ki dišijo po Beatlih, smo zadnjo robo za odpravo nabavili v enem od skladišč z rabljenim blagom, vetrovkami, flisi, kupi gojzarjev na prodajnih pultih, z vso navlako, ki jo stranke darujejo nosačem, ko se jim zasmilijo, ker po visokogorju hodijo v srajcah s kratkimi rokavi in japonskih

natikačih, ti pa jo prodajo naprej takoj, ko se vrnejo v dolino. V prahu smo blodili potnih dlani in teles, med hupanjem in tekočo gnilobo ob robu cest, in vendar me je nekaj v tem mestu neznansko začaralo.

Boljši lokali so cveteli na strešnih terasah, od koder je bilo videti, kot bi vstali nad bedo človeštva. Ko smo se zagovorili, ob pivu ali dveh, o potovanju pred nami, je pogled uhajal proti severu: kljub temu da griči in oblaki zastirajo pogled iz doline Katmanduja proti Himalaji, smo lahko o cilju sanjali in trepetali. Prav kmalu je, kot se rado zgodi v Nepal, občutek, da izgubljam čas, prerasel v prepričanje, da se gre prilagoditi drugačnemu toku časa. Šele takrat, ko se predaš, se duh poravna za potovanje. Nekega jutra smo končno prejeli dovoljenja za Dolpo. Vrata v gore so se odprla.

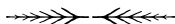
УПРАВЉАЊЕ

»OM, LOTOSOV DRAGULJ, OH!«

Prvič:

Ob reki navzgor

MED LETOM NA MANJŠEM LETALU v smeri proti severu, pred obličjem Himalaje, rasteče iz gostih tropskih oblakov, sem se spomnil na knjigo *Najlepše gore in najslavnejši vzponi*, ki sem jo nekje pri devetih letih prejel iz očetovih rok nekega vročičnega dne. Monte Rosa na naslovnici, prva in dotlej edina. Skalo in led sem v poletnih mesecih že okušal, pozimi pa so gore bledele v oddaljen spomin; tako sem dolge ure preždel na postelji ob debeli knjigi z barvnimi fotografijami, da bi pozdravil gripo in hrepenenje. Pasel sem oči na obrazih Everesta, K2 in Nanga Parbata, bral o možeh, ki so jih preplezali, usvajal imena in nadmorske višine z značilno trmo otrok, za katere je spominjanje čarodejstvo, ki ustvarja iluzijo posedovanja.

Sanjal sem o alpinizmu, prebiral Messnerja in Bonattija, kot bi bila Stevenson in Verne, Tibet in Nepal pa skrivnostni kraljestvi, otoka zakladov.

Trideset let kasneje sem še vedno prepoznal podobo Daulagirija, najzahodnejšega nepalskega osemtisočaka. Letalce je preletalo precej niže, drseč nad dimčki oblakov, osvetljenih od sonca, in ga na vzhodu pustilo za sabo. Pred nami so se dvigali novi in novi temni vršaci, kakih pet tisoč metrov visoka veriga. Kot smo upali, so se meglice prislanjale na to zidovje. Pod propelerji so se zarisovali nabrušeni grebeni, v jutranje sence padajoče soteske, grape, izkopane od plazov v deževnem obdobju. Ozrl sem se proti Remigiu, prilepljenemu na okence, in dobil občutek, da vem, kaj išče: čitljivo pokrajino, prepoznavno pisavo.

Odkar sem odšel živet v gore, me bolj kot vrhovi vlečejo doline in gorjani bolj kot gorniki. Greje me misel, da v visokih deželah biva eno samo veliko ljudstvo – kako romantična puhlica: prebivalci Alp že dolgo stanujemo v ogromnem evropskem megalopolisu oziroma v njegovem z gozdovi poraščenem predmestju. Meščansko živimo, delujemo in potujemo, meščansko stopamo v odnose. A sploh še obstajajo gorjani? Je še kje izvorna gora, prosta

pomeščanjenega kolonializma, neokrnjena v svojem gorskem bitju in žitju? V tem duhu sem nekaj let pred tem priromal v Nepal. Obredel sem najbolj obiskana območja in odkril, da modernost tudi Himalajce bogato obdaruje: ceste, motorna kolesa, telefon, električna energija, industrijsko blago – presneto zaželena blaginja nadomešča starodavno kulturo, skromno in usojeno izumrtju kakor alpska. Moral bi iskati dlje, dalje.

Pilot, za gibi katerega sem skrivoma vohunil, je nežno zavil vštric osončene doline. Ciljal je na kratko, ne več kot sto metrov dolgo peščeno progo sredi strmega pobočja in se spustil za pristanek. Ob stiku s tlemi je z vso močjo potegnil zavoro med hiškami Juphala, na izhodišču dolge poti, ki vodi na sever. Nizke kamnite kolibe sredi terasastega sveta v času skoraj zaključene žetve. Na sebi sem še čutil pot soparnega tropskega jutra, ko me je na stopničkah oblila svežina gore. Čas, da si oprtam nahrbtnik; dvomotornik je odletel.

Sete je bil sedeminštiridesetletnik iz vzhodno-nepalskega ljudstva Tamang. Dedec širokih ličnic, tankih očesc in temne polti je od mladih nog na hrbtu tovoril koše. Ko je postal kuhar in